

DE WEELDE VAN TWEE MODELLEN

Er zijn nachten geweest dat ik ervan droomde: PEARL of Primos. Ik was directeur van het Ruimtelijk Planbureau (RPB). Eerst had je Primos, een regionaal bevolkingsprognosemodel dat met een riant contract van het ministerie van VROM door een privaat bedrijf in Delft aan de man werd gebracht.

Het RPB ontwikkelde met het CBS het model PEARL, dat natuurlijk veel beter was. Bovendien werden de PEARL-prognoses gratis ter beschikking gesteld. Toch bleef het ministerie van VROM bij Primos zweren. Ja, de minister kreeg ik een keer om, maar bij de ambtenaren is me dat nooit gelukt. Soms vraag ik er nog wel eens naar: heeft PEARL al gewonnen?

Natuurlijk was die discussie onzin. Niemand heeft ooit kunnen bewijzen, dat PEARL beter is dan Primos. Aan beide modellen is jaren door verstandige demografen gewerkt. En beide modellen zijn zo langdurig gekalibreerd dat de uitkomsten nog maar nauwelijks kunnen verschillen. [Kalibreren is een methode om je eigen model aan de uitkomsten van andere modellen aan te passen.]

Maar het is ook kortzichtig om te willen kiezen. Ik weet het: ambtenaren en politici baseren zich graag op één model. Dat geeft zekerheid, beter gezegd: schijnzekerheid. Blijkbaar is het prettiger om van één getal uit te gaan dan van twee. Terwijl iedere wetenschapper zal zeggen dat

we hoogstens een bandbreedte kunnen voorspellen. En dat twee voorspellingen een beter beeld geven van die bandbreedte dan één.

Bovendien kunnen juist de verschillen tussen twee prognoses, heel leerzaam zijn. Want waaraan zijn die verschillen te wijten? Waarin verschillen de aannames van de onderzoekers? En welke aanname heeft meer grond? Ik weet het: zo denkt een nieuwsgierigheidsgedreven wetenschapper. Maar waarom zouden de gebruikers van de prognoses niet nieuwsgierig mogen zijn?

Daarin ligt ook de grootste kracht van een prognosemodel: in de vergelijking. Niet in het voorspellen van de toekomst. Zo is het niet zo interessant dat het CBS voorspelt dat Nederland blijft groeien tot 2060. Het is veel interessanter dat ze een paar jaar geleden nog voorspelden dat Nederland na 2030 zou gaan krimpen. En met name de vraag: waarom hebben ze hun voorspelling moeten bijstellen? Welke (mogelijke) trendbreuk is opgetreden?

Wat een weelde dat we twee regionale bevolkingsprognosemodellen hebben! Ze dwingen ons tot vergelijken en tot beter begrijpen. En ze bieden twee mogelijkheden om trendbreuken vroegtijdig op het spoor te komen. En vooral trendbreuken zeggen ons iets over de toekomst.

Wim Derksen was hoogleraar bestuurskunde aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en directeur van het Ruimtelijk Planbureau